RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA HELYI TANTERV

10. osztály

Nyíregyháza, 2013.09.22

Készítette: Polonkai Adrienn

Ellenőrizte: ……

Jóváhagyta: ……

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök szemléltetés	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
1.	**Bevezető óra**	Beszélgetés a szubjektivitás szerepéről, a művészi élményről és a különböző stílusok nézőre gyakorolt hatásáról. Az év elején aktuális feladatok, a tanév során használatos taneszközök, rajzeszközök és anyagok megbeszélése.	**Az anyanyelvi kommunikáció:** az egyéni vélemények és érzések árnyalt megfogalmazása. **Az esztétikai-művészeti tudatosság:** érzelmi és gondolati asszociációs képességek, az önismeret, az empátia, az esztétikai érzék fejlesztése a zenei, az irodalmi és a vizuális művészeti alkotások összehasonlításával és a művészi élmény átélésével.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 4. old.	**Szintfelmérő rajz készítése:** Utcai látkép 2D-s ábrázolása. Saját művekről alkotott első benyomások írásos lejegyzése, majd a különböző vélemények összehasonlítása. Az első benyomás és a közös megbeszélés során szerzett ismeretek összevetése.
2-4.	**A reneszánsz művészet (1420–1580)**	1. Az ókori görög és római stílusjegyek és eszmei hatások önálló felismerése a reneszánsz épületeken, a festményeken és a szobrokon (elemzés, összehasonlítás, csoportosítás, közös megbeszélés). 2. A reneszánsz festészet és szobrászat legjellegzetesebb kompozíciós megoldásainak, műfajainak és térábrázolási módjainak megismerése. A perspektivikus ábrázolás jellemzőinek és a legkiemelkedőbb művészek kifejezőeszközeinek megfigyelése és elemzése. 3. A magyar reneszánsz műemlékek jelentős példáinak megismerése.	**A hatékony, önálló tanulás:** megismerő képességek (megfigyelés, ismeretszerzés, elemzés, értelmezés, tanulás, értelmező ábrázolás, általánosítás, lényegkiemelés), befogadói képességek (intuíció, esztétikai elemző és értékelő képesség, összefüggések keresése és felfogása, esztétikai igényesség, önálló véleményalkotás, műélvezet) és a **kognitív kompetencia** fejlesztése a műalkotások elemzésével és összehasonlításával. Cél: a vizuális nyelv elemeinek ismerete, megfelelő használata és alkalmazása a vizuális alkotások elemzésével.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 5–38. o. Tanári kk. 6–13. o. Művészeti albumok, pl.: Stefano Zuffi: A reneszánsz festészete. Alexander Sturgis: A festészet titkai. Rolf H. Johannsen: 50 híres festmény.	**Feladatok:** **1. Kontraposzt testtartás** ábrázolása a 3 Dávid szobor alapján. **2.Giuseppe Archimboldo** munkássága alapján portré készítése. (Manierizmus) **3.Kódexlap készítése.**

5–7.	**Az emberi test ábrázolása**	1. A reneszánsz emberábrázolás közös jellemzőinek felismerése és összegyűjtése. (Összehasonlító műelemzés, újságképek és saját fotók elemzése, képfolytatás rajzban.) 2. Mozdulattanulmányok (kroki) emberi alakról és csontvázról. Portré tanulmányrajza modell vagy kép alapján. A térábrázolás szabályainak alkalmazása a látványról készült szabadkézi rajzban. A térmélység érzékeltetése a takarásokkal, a fény-árnyék hatásokkal és a tónusfokozatokkal (szabadkézi rajz, festés). 3. Mintatervezés az emberi test nagyított részleteivel (kéz, fül, ujjlenyomat stb.). Közös kompozíció alkotása a részletrajzokból.	**Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** forma-ábrázolás, átalakítás, térlátás, forma- és színérzék, térbeli megjelenítés, kifejező-közlő módszerek, a mozgásábrázolás, az asszociációs képességek, a kombinatív képességek fejlesztése. **A hatékony, önálló tanulás:** a problémamegoldó képességek és a digitális kompetencia fejlesztése a különböző képzőművészeti technikák (pl. számítógépes rajz) alkalmazását igénylő feladatok megvalósításával. **A kooperatív tanulási** módszerek és a **szociális kompetencia** (emberismeret, empátia és a tolerancia) fejlesztése a tananyag bővebb megismerését elősegítő, együttműködést igénylő közös feladatmegoldással.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 34–37. o. Tanári kk. 14–37. o., (diákmunkák). Embereket ábrázoló képek (festmény, rajz, szobor, újságkép, fotó), élő modell, csontváz. Művészeti albumok: orvosi és művészeti anatómiai atlaszok. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), írásvetítő, választható technikák, pl. diófapác, tempera, pasztellkréta, kollázs, számítógéppel manipulált rajz, fénymásolat grafikai kiegészítése.	**Feladat:** 1. Az emberi test arány rendszeréről tanulmányrajz. **Mozdulatrajz készítése. (kroki)** **2. Mozgás ábrázolás.** **3. Portré rajzolása.** **Házi feladat: Karikatúrarajz**

8–9.	**A barokk és a rokokó művészet**	1. A barokk építészet jellemzői és a legjellegzetesebb épülettípusok (templom, kolostor, kastély, palota) részletes elemzése. 2. Barokk és reneszánsz épületek tömegének, alaprajzának és homlokzatának összehasonlítása az építészeti fogalmak, szakkifejezések megfelelő használatával. Az épülettömeg, a homlokzat és a belső tér stílusazonosságának megfigyelése és a díszítés összhangjának magyarázata. 3. A barokk szobrászat mozgalmassága (dinamizmusa). 4. A barokk festészet jellegzetes műfajainak elemzése szóban és írásban. (Kompozíciós és színvázlatok készítése, kiselőadás, összehasonlítás, csoportosítás.) Portré, csoportportré, csendélet, mitológiai és bibliai jelenet, enteriőr, életkép, tájkép. Bibliai és mitológiai témák. Illuzionisztikus térábrázolás. Optikai csalódás. Camera obscura.	**A hatékony, önálló tanulás** fejlesztése: megismerő képességek (megfigyelés, ismeretszerzés, elemzés, értelmezés, általánosítás, lényegkiemelés). Befogadói képességek (esztétikai elemző és véleményalkotó képesség, az összefüggések keresése, a rendszerező gondolkodás fejlesztése). **Az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztése: önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban, a szakszavak helyes használata. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** a zenei, az irodalmi és a képzőművészeti alkotások közötti stíluspárhuzamok felismerésének képessége. **Érzelmi és gondolati asszociációs képességek** fejlesztése a zenei és a képzőművészeti alkotások közötti párhuzam keresésével. Cél: a művészetekkel való élményszerű találkozás, az intuíciós képesség fejlesztése.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 39–61. o. Tanári kk.38–45. o. Művészeti albumok, pl.: Rosa Martínez: Itáliai és spanyol barokk. A barokk elterjedése Európában. A camera obscura működése (szemléltető ábrák vagy a makett). Illuzionisztikus térhatások és optikai csalódások (képek és rajzok). **Eszközök:** ceruza,grafit,	**Feladat:** **1. Barokk stílusú szobor tervezése ornamentikával** **2. Barokk viselet-divattervezés**

10–11.	**Vanitas-csendéletek**	Beszélgetés a jelképes ábrázolásokról: allegóriákról, szimbólumokról.	**Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** képi emlékezet, asszociációs képességek és a tanultak kreatív alkalmazásának képessége. **A hatékony, önálló tanulás:** az önálló információgyűjtés képessége, a megfigyelés, a látványértelmezés, a forma- és színérzék, a térérzék fejlesztése és a szaknyelv ismerete.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 62–63. o. illusztrációi. Tanári kk. 42–45. o. Vanitas-csendéletek. **Eszközök:** tempera, olajpasztell, kollázs (színes papírok, fotók, fénymásolatok).	**Előzetes feladatok** – Jelképes tartalmú formák gyűjtése, pl. a vanitas-csendéletek tárgyai, a tárgyak jelképi tartalmának magyarázata (Tanári kk. 44. o.). – Vanitas-csendéletek reprodukciói. 2. Látvány utáni tanulmányrajz készítése egy koponya különböző nézeteiről. 3. Csendélet festése olyan tárgyakról, amelyek „memento mori”-ként az idő múlására figyelmeztetnek.

12–16.	**A 19. század művészete**	1. A művészettörténeti stílusok – a **klasszicizmus, a romantika, a realizmus, a plein air, az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus, a historizmus** – stílusjegyeinek, jelentős alkotóinak és alkotásainak megismerése és elemzése. A művészeti stílusok gyors változásának történelmi és társadalmi okainak felismerése és a vélemények megvitatása. 2. A 19. század kedvelt festészeti és szobrászati műfajai: portré, életkép, enteriőr, tájkép, történelmi festészet. Összehasonlító műelemzések a téma, a kompozíció, a stílus és a technika megfigyelésével (tankönyvi munka). A műalkotások tartalmához fűződő érzelmek, gondolatok árnyalt megfogalmazása a személyes preferenciák tudatos vállalásával. 3. A műalkotások érzelmi hatásának megtapasztalása a múzeumok eredeti alkotásainak megfigyelésével. A reprodukciók és az eredeti alkotások összehasonlítása a helyszínen. Feljegyzések készítése az egyéni észrevételekről. Magyar népi életképek elemzése.	**A hatékony, önálló tanulás:** megismerő képességek (megfigyelés, ismeretszerzés, elemzés, értelmezés, értelmező ábrázolás, általánosítás, lényegkiemelés). Befogadói képességek (intuíció, esztétikai elemző és ítélőképesség, összefüggések keresése, megértése). A leírástól az ítéletalkotásig terjedő műelemző képesség fejlesztése. **Az anyanyelvi kommunikáció és a szociális kompetencia** fejlesztése: az emberi érzések, gondolatok és kapcsolatok lényegének felismerésével és közös megvitatásával. Cél: az érzések és gondolatok megjelenítése a témának megfelelő szabadon választott technikában. **Az információs képességek** fejlesztése a társművészetek adott témához kapcsolódó műveinek megismerésével és összehasonlításával. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** a sokféle művészi kifejezés iránti nyitottság, a saját nézőpont összevetése mások véleményével, a művészi önkifejezés.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 65-100. o. illusztrációi. Tanári kk. 46–57. o., a feladatok szöveges és vizuális megoldásai. Művészeti albumok, pl.: A művészet története: A rokokótól 1900-ig. Corvina Kiadó. Divattörténeti szakkönyvek és divatújságok. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), Rajzeszközök: a témának megfelelő szabadon választott technika.	**Feladatok:** **1. Klasszicista, romantikus és realista szobrászat stílusainak ábárzolása egy szobortípuson keresztül.(Tk 87.o)** **2.Impressszionizmus stílusú kép készítése** Monet: Roueni katedrális c képe alapján. **3. Pointillista stílusú kép készítése** Seurat: Vasárnap du-n a Grande Jatte szigetén c. kép alapján. **4.Posztimpressionista stílusú portré készítése,** érzelemkifejezés Vincent van G. művészete alapján. **5. 19.századi viselet** megrajzolása, majd **plakát** tervezése annak felhasználásával **6. A természeti forma** szubjektív átértelmezése. Stilizálás, a forma átalakítása. A forma „emberiesedésének” bemutatása rajzsorozatban. Antropomorf, emberi formák a természetben.

17–18.	**Magyar népművészet**	1. A tárgyi néprajz és a népművészet fogalma. 2. A tárgykultúra fogalma, a tárgyak funkciója, fajtái (használati, dísz-, kegy- és műtárgy). A tárgyak stílusa és a korstílus összefüggése. 3. A magyar néprajzi tájegységek, a népművészeti műfajok. 4. A magyar népművészet jellegzetes tárgyainak elemzése, a tárgyak csoportosítása. A tárgyelemzés szempontjainak alkalmazása: a funkció, a forma, a jelentés, az anyag, a szerkezet, a technológia jellemzőinek ismerete. A hagyományos népművészet és napjaink népművészetének (folklorizmus) összehasonlítása. 5. A népi építészet lakóházainak alaprajza, anyagai és berendezése – összehasonlítva napjaink lakóépületeivel. A formanyelv, a funkció és a jelentés összefüggései a téralakításban.	**A hatékony, önálló tanulás:** önálló ismeretszerzés, tapasztalatszerzés, megfigyelés, elemzés, formaérzék, formaelemzés, képi emlékezet, esztétikai érzék, a művészettel való élményszerű találkozás. **Az anyanyelvi kommunikáció:** a magyar népművészettel kapcsolatos szókincs gazdagítása. Beszélgetés a néphagyományokról. A kritikai érzék fejlesztése a népművészeti tárgyak elemző vizsgálatával. **Az állampolgári kompetencia:** a nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása, a hazaszeretet elmélyítése, a hagyományőrző és környezettudatos magatartás fejlesztése. **A digitális kompetencia** fejlesztése az önálló információgyűjtéssel és feldolgozással. **A kezdeményezőképesség** fejlesztése a közvetlen és a tágabb környezet tudatos megismerésével.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 101–110. o. Tanári kk. 62–63. o. Magyar népművészeti tárgyak (képek és eredeti darabok). Térkép: magyar néprajzi tájegységek. Művészeti albumok. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), írásvetítő, fogalom- és képkártyák. Feladatlap.	**Gyűjtőmunka:** – A magyar népviselethez és tárgyakhoz kapcsolódó szólások és közmondások gyűjtése és jelentése, pl. Suba a subához, guba a gubához; Kitették a szűrét; Összeboronálták őket… – Az erdélyi székelykapuk díszítőmotívumai. **Önálló témakutatás.** – Egy választott néprajzi tájegység életmódjának és tárgyi kultúrájának ismertetése (portfolió, kiselőadás, elemző rajzok). **Múzeum látogatás:** A magyarországi skanzenek és néprajzi gyűjtemények. A Magyar Néprajzi Múzeum.

19.	**A századforduló művészete** **A szimbolizmus (1886–1910)**	1. A szimbolizmus fogalma, jelképhasználata és az alkotások jellemzői. Színszimbolika. Szimbolista festészet és szobrászat. Szimbolizmus Magyarországon. 2. Szinesztézia, dekadencia. Szimbolista szóképek alkotása. Különböző érzékterületek és tárgyak összekapcsolásán alapuló szóképek képi megjelenítése. 3. Egy szimbolista festmény részletes elemzése a jelképes formák tartalmának ismerete alapján. Szimbólumtérkép készítése egy festményről (a formák helye és mondanivalója).	**A hatékony, önálló tanulás:** érdeklődés, megismerés, képi gondolkodás, összefüggések felismerése, szimbólumok tartalmának megértése. Önálló információgyűjtés és -feldolgozás. **Az anyanyelvi kommunikáció** fejlesztése: fogalomértelmezés, a szaknyelv célnak megfelelő használata, önálló kérdések megfogalmazása. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** a képzelet fejlesztése (vizualizáció, eredetiség, egyéni látásmód, önkifejezés), díszítőkészség, esztétikai érzék.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 111–121. o. illusztrációi. Tanári kk. 58–67. o., a feladatok szóbeli és vizuális megoldása. Művészeti albumok, pl.: Cassou, Jean: A szimbolizmus enciklopédiája. Fontana, David: A szimbólumok titkos világa. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), írásvetítő.	**Gyűjtőmunka.** Közismert jelképes formák, tárgyak és színek gyűjtése. **Feladat**:Elvont fogalom vagy érzelem jelképes megjelenítése, pl. időkapu, a boldogság kapuja stb.

20.	**A századforduló művészete** **A szecesszió (1880–1910)**	1. A szecesszió (Art Nouveau, Modern Style, Jugendstile) fogalma és legfontosabb stílusjegyei. 2. A legjellegzetesebb szecessziós épületek, festmények, grafikák és iparművészeti tárgyak megismerése és elemzése. A. Gaudi művészetének elemzése. (Tk.124.o.) 3.Alkalmazott grafika a szecesszió művészetében: plakátművészet, tipográfia. A tipográfiai tervezés fő szempontjainak megismerése a szecessziós grafikák elemzésével: a kép és a szövegfolt egysége és megfelelő aránya, a tartalomhoz igazodó betűstílus és színek.	**A hatékony, önálló tanulás fejlesztése:** a műalkotások megfigyelése, elemzése, az ismeretek kiegészítése önálló kutatómunkával. A rendszerező gondolkodás fejlesztése. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** a látvány élvezetének kialakítása, a vizuális kommunikáció fejlesztése (a kompozíciós készség, a színérzék, a lényegkiemelés, a jelalkotó képesség az egyszerűsítés, a lényegkiemelés, a vizuális nyelv tudatos alkalmazásának képessége). **A digitális kompetencia fejlesztése** a gyűjtött információ logikus rendszerezésével. **Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése:** a vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gazdagítása. **A manuális készség** fejlesztése: a belső igényesség, a díszítőkészség. **A kognitív képesség** és az empátia fejlesztése az összehasonlító feladatokkal.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 122–136. illusztrációi. Tanári kk. 68–85. o., a feladatok szöveges és vizuális megoldásai. Művészeti albumok, pl.: Gabriele Fahr-Becker: Szecesszió. Keiichi Tahara: Az európai szecesszió. Képek a gyűjtött képanyagból:Gaudi, ex-libris, plakát, könyvborító, szecessziós viseletek és az öltözködés kiegészítő kellékei, pl. ékszerek. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), írásvetítő,	**Projektfeladatok:** **Kéménytervezés (Tk.126.o) és ezt felhasználva alkalmazott grafikai tervek készítése** (pl. a tulajdonos egyéniségét tükröző ex-libris vagy névjegykártya, CD-borító, könyvborító, embléma, arculattervezés a kéményterv alapján). A tervezés dokumentálása munkanaplóban az ötlettől a kidolgozásig. A kidolgozások közös értékelése.

21.	**A 20. század művészete** **A fauvizmus (1905–1920)**	1. A művészeti stílusok alapvető megváltozásának társadalmi, gazdasági és politikai okainak keresése, a tapasztalatok közös megbeszélése. 2. A fauvizmus elnevezés magyarázata, a stílus jellemzőinek önálló leolvasása a festményekről. Színtani ismeretek ismétlése: tiszta színek, alapszínek, főszínek, kiegészítő színek, semleges színek, színreflex, színkontrasztok.	**Az anyanyelvi kommunikáció** fejlesztése: a művészi közlésformák árnyalt alkalmazása, a fogalmak, szakkifejezések helyes használata. **A vizuális kommunikáció** fejlesztése a vizuális nyelv tudatos használatával. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** színérzékenység, színhasználati készség, önkifejezés, impulzivitás, eredetiség, intuitív megoldások.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 137–140. o. illusztrációi. Tanári kk. 87. o. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), tempera, olajpasztell.	**Tiszta színekkel festett kompozíció.** A dekoratív, élénk színek érzelmi hatásainak vizsgálata és alkalmazása a tervezésben. Egy látvány utáni tanulmányrajz átírása a fauvizmus jelleg-zetességeinek egyéni alkalmazásával.
22.	**Az expresszionizmus (1905–1920)**	1. Az expresszionizmus jelentésének értelmezése. 2. Az expresszionizmus főbb csoportjainak megismerése: Die Brücke, Der Blaue Reiter 3. Az expresszionizmus és a fauves irányzat összehasonlítása. 4. Edward Munch: A sikoly c kép elemzése.	**Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** az alkotóképesség, az ismeretek alkalmazásának képessége, az empátia, a belső ráhangolódás, az intuitív képességek fejlesztése a műalkotások érzelmi hatásainak átélésével. **A kognitív képesség** fejlesztése a műalkotások összehasonlításával.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 141–147. o. illusztrációi. Tanári kk. 88–91. o. Művészeti albumok, pl. Richard, Lionel: Az expresszionizmus enciklopédiája. **Eszközök:** filctoll, tempera/akvarell, pasztell vagy színes papírok (kollázs).	**Expresszív átírás.** Egy választott forma (pl. emberi alak, egy állat vagy egy növény) színbeli expresszív átírása a művészet képi, plasztikai műfajaiból tanult kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.

23.	**A kubizmus (1907–1925)**	1. A kubizmus főbb szakaszainak jellemzői. A plasztikus, az analitikus és a szintetikus kubizmus összehasonlítása és a fő jellegzetességek közös kiemelése (a tankönyv szövegének értelmezése a közös megbeszélés alapján). 2. Nézőpontok keveredésének vizuális hatásainak értelmezése. 3. A kollázs technikájának jellemzői a kubista stílusú alkotásokon. 4. A kubizmus magyarországi hatásainak keresése: a Nyolcak csoportja Magyarországon.	**Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** alkotó képzelet, az ismeretek kreatív alkalmazása, asszociációs képesség. **A matematikai képesség** fejlesztése: az értelmezőképesség, az analitikus gondolkodás, elemekre bontás, szintetizálás, a logikus gondolkodás. **Az idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztése a művészeti stílusok szakszavainak megismerésével és helyes használatával.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 148–154. o. Tanári kk. 92–97. o., szakmai kiegészítés és a feladatok megoldásai. Művészeti albumok, pl.: Bernard, Edina: A modern művészet. **Eszközök:** kollázs (újságképek, a kompozícióra felragasztható tárgyak, olló, ragasztó), filctoll, tempera, pasztell.	**Szubjektív képalkotás** Assemblage. Különböző hétköznapi tárgyakból összeállított dombormű készítése.
24.	**A futurizmus (1909–1944)**	1. A futurizmus jelentésének értelmezése közös megbeszéléssel. 2. A futurista festészet és szobrászat egy-egy jelentős alkotásának részletes elemzése (egyéni észrevételek, kompozíciós vázlatrajzok). 3. A kronofotográfia jellemzői. Az egymás utáni mozgásfázisok rögzítésének technikája. A szimultaneizmus képi alkalmazása. 4. A mozgás és az idő ábrázolása síkon.	**A tanulási képességek** fejlesztése: megfigyelés, az ismeretek tudatosítása, a tér-idő észlelése (sorrendiség, időrend), eredetiség, kifejezőképesség, a probléma felismerése és megoldása. **Az anyanyelvi és az idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztése a szakszavak helyes használatával. **A kreativitás:** az alkotóképesség (tervezés, átalakítás) és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése (önállóság, a munka megszervezése).	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 155–159. o. Tanári kk. 98–103. o. Művészeti albumok, pl.: Amy Demsey: A modern művészet története. A kronofotográfia működését szemléltető rajz. Marinetti: A futurista kiáltvány (részletek). **Eszközök:** filctoll, grafit- és színes ceruza.	**Állóképsor – fázisrajzok.** Mozgásfázisok ábrázolása egy képen belül. A sebesség, a száguldás hangulatának érzékeltetése színekkel, vonalfajtákkal és ecsetkezeléssel.

25.	**A konstruktivizmus (1912–1925)**	1. Az absztrakció megszületése. Az absztrahálás folyamata és az absztrakt formák jellemzői. A konstruktivizmus alapelvei és változatai. Szuprematizmus. 2. A konstruktivizmussal rokon törekvések: a neoplaszticizmus és a síkkonstruktivizmus (önálló tankönyvi munka).	**Az absztrakciós képesség** (lényegkiemelés, egyszerűsítés) és a konstrukciós készség fejlesztése. **Az idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztése a művészeti stílusok szakszavainak megismerésével és helyes használatával. **A digitális és a vállalkozói kompetencia** fejlesztése az új technikával és az új anyagokkal való kísérletezéssel (a kreativitás, a kompozíciós képességek, a színérzék fejlesztése).	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 160–163. o. Tanári kk. 104–105. o. **Eszközök:** tempera, pasztell, papírplasztika (műszaki rajzlap, grafitceruza, vonalzó, olló, ragasztószalag).	**Nonfiguratív színkompozíció tervezése.** Kísérletezés új anyagokkal, technikákkal **Dombormű vagy szobor készítése papírból.** (Előzetes feladat: Naum Gabo szobrainak elemzése: tk. 161. o.)
26.	**A dadaizmus (1916–1922)**	1. A művészeti hagyományok tagadásának társadalmi okainak keresése (előzetesen tanult történelmi ismeretek felidézése). 2. A dadaizmus művészeti mozgalma és újszerű technikái: a ready-made, a fotómontázs, az assemblage. 3. A képversek jellemzői. Az automatikus vers és a kalligramma.	**Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia:** vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, az alkotói folyamat szemléletes bemutatása (kísérletezés, leleményesség, játékosság). A környezettudatos magatartás kialakítása.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 164–167. o. Tanári kk. 106–109. o. Művészeti albumok, pl.: Aczél Géza: Képversek. **Eszközök:** színes papírok, nyomtatott betűk, újságképek, ragasztó, tempera.	**Képvers készítése- Kalligramma szabadon választható technikával.**

27.	**A szürrealizmus (1924–1947)**	1. A szürrealizmus fogalma és általános jellemzői. 2. Festészet és szobrászat. A többértelműség keresése a szürrealista stílusú alkotásokon. 3. A szürrealizmus magyarországi hatásának és jelentős alkotóinak megismerése.	**Az esztétikai-művészeti tudatosság és alkotóképesség:** az alkotókedv, a forma- és színfantázia, a képzelet, a képi emlékezet, az önismeret, az önkép és az átélő képesség fejlesztése. **A szociális kompetencia** fejlesztése a kooperatív tanulást igénylő feladatokkal.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 168–172. o. illusztrációi. Tanári kk. 110–113. o., szakmai kiegészítések és a diákmunkák. **Eszközök:** vetítés (projektor vagy diavetítő), választható képzőművészeti technika.	**Érzelmek, gondolatok,** emlékképek, álomképek megfogalmazása a szürrealista képalkotás eszközeivel.
28.	**A modern építészet és szobrászat**	1. A modern építészet és szobrászat általános alapelvei, jellemzői, irányzatai, jelentősebb építészei és épületei. A racionális és organikus építészet stílusjegyeinek összehasonlítása. Az építészeti formák szimbolikus üzenetének keresése közös megbeszéléssel. 2. Építészeti stílusok összehasonlítása. Az új anyagok lehetőségei és formai hatásai a 20. század építészetében. A hagyományos műfajok formai megújulásainak keresése az épületeken (tapasztalatcsere, megbeszélés, tankönyvmunka, rajzkiegészítés).	**A hatékony, önálló tanulás** képességének fejlesztése. A közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása: megismerő képességek (megfigyelés, adatgyűjtés, a korábbi ismeretek felidézése, értelmezés, értelmező ábrázolás, általánosítás, lényegkiemelés, térlátás). Befogadói képességek: intuíció, esztétikai elemző és ítélőképesség, összefüggések keresése és megértése. **Az anyanyelvi kommunikáció** fejlesztése: összehasonlítás, vitakészség. **Környezettudatos magatartás:** értékszemlélet. **A digitális kompetencia fejlesztése** az internetről történő anyaggyűjtéssel.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 173–179. o. Tanári kk. 114–117. o., szakmai kiegészítések és a tankönyv feladatainak megoldása. Művészeti albumok, pl.: Glancey, Jonathan: A 20. század építészete. **Eszközök:** vetített képek (diavetítő vagy projektor), saját épületfotók, fénymásolt épületrészletek a rajzkiegészítéshez, grafitceruza, szerkesztőeszközök.	**Organikus ház homlokzatának tervezése.**

29.	**Tudományos, kinetikus irányzatok**	1. A tudományos, kinetikus irányzatok jellemzői (tankönyvi munka). Új műfajok megismerése: mobilszobor, kinetikus szobor. 2. Optikai csalódások, többértelmű téri helyzetek. Op-art. Vizuális illúziókra, érzéki csalódásokra épülő műalkotások megismerése és alkotása a művészeti példák nyomán. Victor Vasarely munkásságának jellemzői.	**A problémamegoldó gondolkodás** fejlesztése: tervezés, kísérletezés, konstruálás, dokumentálás, értékelés. **A hatékony, önálló tanulás** képességének fejlesztése: megfigyelés, elemzés, önálló véleményalkotás. **A digitális kompetencia fejlesztése** a számítógépes grafika készítésével. **A matematikai kompetencia** fejlesztése: logikus gondolkodás, térlátás.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 180–182. o. illusztrációi. Tanári kk. 118–123. o. (diákmunkák). **Eszközök:** számítógép, képek, színes filc és ceruza, szerkesztőeszközök,	**Op-art kompozíció.** Lehetetlen ábrák. Furcsa térhatások tervezése (síkkompozíció és papírdombormű) Victor Vasarely munkássága alapján.
30.	**Magyar művészet a 20. században**	1. Magyar művészet a 20. században. Az új stílusok megjelenési formái. 2. Híres művésztelepek és jeles alkotói, pl. a szolnoki, a kecskeméti, a szentendrei és a hódmező-vásárhelyi művésztelep. 3. Sajátos magyar témák és alkotói stílusok. Kortárs művészeti alkotások megismerése (tárlatlátogatás). 4. Kiállítás-megnyitó szöveg írása egy önállóan választott kortárs művész kiállításához.	**Az anyanyelvi kommunikáció** fejlesztése az alkotások jellemzőinek árnyalt megfogalmazásával. **A vállalkozói kompetencia** fejlesztése az önálló kutatómunkával. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és alkotóképesség:** esztétikai érzék, nyitottság, kritikai érzék, esztétikai elemző képesség. A nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 192–197. o. Tanári kk. 124–125. o., szakmai kiegészítés, kiállítási katalógusok. **Eszközök:** vetített képek (diavetítő vagy projektor), képrészletek (képfelismerési játék).	**Feladat: Barcsay Jenő Művészeti Anatómia c könyve alapján egy tanulmányrajz készítése.**
31.	**Új művészeti stílusok**	1. Új művészeti stílusok: a pop-art, a Fluxus, a koncept-art, a hiperrealizmus, a performance, a happening és a land art (tájművészet) jellemzőinek közös összegyűjtése szemléletes példák elemzésével és megbeszélésével. 2. Az új művészeti technikák jellemzőinek megismerése.	**A hatékony, önálló tanulás és az idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztése az új művészeti stílusok szakszavainak megismerésével, értelmezésével és helyes alkalmazásával az elemzés során. A környezettudatos magatartás kialakítása. **A kooperatív képesség** fejlesztése.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 186–189. o. Tanári kk. 126–127. o. **Eszközök:** tempera. Internet: www.artpool.hu	**Portréátdolgozások:** Osztálytárs vagy tanár portréjának pop-art stílusú kidolgozása fénykép alapján.

32.	**Új művészeti stílusok**	1. Az informel, az art-brut, a Cobra-csoport, az absztrakt expresszionizmus, a kinetizmus, a minimalizmus (minimal art) jellemzőinek közös összegyűjtése szemléletes példák elemzésével és megbeszélésével. 2. Az új művészeti technikák jellemzőinek és a legjelentősebb alkotók munkáinak megismerése. 3. Pollock munkásságának megismerése.	**Személyes preferenciák elemzése, tudatos vállalása:** különböző művészeti stílusok művészi értékeinek ismerete, értelmezése és elemzése. Az új művészeti stílusok befogadása iránti nyitottság fejlesztésével párhuzamosan az önálló kritikai érzék, az önálló véleménynyilvánítás és az együttműködés képességének kialakítása.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 184–185. o. Tanári kk. 128. o. **Eszközök:** folyékony festékek, nagyméretű karton (a csoport-munkában készült képalkotáshoz).	**Gyűjtőmunka:** falfirkák, gyermekek firkarajzai, őskori firkarajzok. **Spontán képalkotás** – Indulatok és érzelmek kifejezése ecsetkezeléssel és színekkel. – A festés örömének átélése: a festék tervezés nélküli fröcskölése, folyatása stb.(csoport munka).
33.	**Új művészeti stílusok**	1. A process art (folyamatművészet), a project art (tervművészet), a mail art (küldeménymű vészet), az arte povera (szegény művészet), a body art (testművészet), a videoművészet és korunk legújabb művészeti jelenségei, pl. a számítógépes grafika. 2. Az új művészeti technikák jellemzőinek és a legjelentősebb alkotók munkáinak megismerése.	**A vizuális kommunikáció** fejlesztése a vizuális jelek értelmezésével és az elképzelt dolgok kifejezésével. **Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, az új képzőművészeti technikák kipróbálása. **A digitális kompetencia** fejlesztése az önálló kutatómunkával, a feldolgozással és a rendszerezéssel.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 189–191. o. Tanári kk. 129. o. **Eszközök:** grafikai és festői eszközök, fényképezőgép.	**Fotósorozat készítése.** – Egy tárgy árnyékainak körülrajzolása különböző megvilágításban. **Mail art:** Egy képeslap tartalmának szöveges és vizuális átalakítása.

34.	**A fényképezés eredete**	1. A fényképezés kezdeti technikái: a dagerrotípia, a kalotípia/talbotípia fogalmának megbeszélése. 2. A fotó legfontosabb műtípusainak megismerése. Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó képzőművészeti felhasználásának lehetőségei, pl. a fotó felhasználása a reklámokban (kollázs, montázs, fénymásolat, számítógépes grafika). 3. A fotogram készítésének gyakorlati megismerése.	**Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** harmóniaérzék, szépérzék, kifejezőképesség, kompozíciós képesség, esztétikai minőségek tudatos alkalmazása. Kreativitás: az alkotóképesség és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése (kutatás, ötletgyűjtés, a megoldás kiválasztása, a munka megszervezése, dokumentálás, értékelés). **A vizuális kommunikáció** fejlesztése a metakommunikációs jelek értelmezésével.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 198–199. o. Tanári kk. 130–131. o. A camera obscura működési elve. Szakkönyvek, pl.: Szilágyi Gábor: A fotóművészet története. Caputo, R. – Burian, P.: Fotóiskola: Tippek és trükkök. **Eszközök:** grafikai eszközök, fényképezőgép, fénymásoló.	**Önálló témakutatás:** egy ismert magyar fotós munkásságának bemutatása. **Választható feladatok:** – Portréfotó készítése osztálytársról egy ismert műalkotás beállításához hasonló pózban. – Egy saját készítésű tárgyfotóhoz reklámszöveg írása.
35.	**A mediális művészet** Mixed média, intermédia, multimédia és a kísérleti film.	1. A médium, a média és a multimédia. Beszélgetés a tömegkommunikáció leggyakoribb formáiról (auditív, vizuális, audiovizuális), módszereiről és hatásairól (lényegkiemelés, összehasonlítás). Vita a média társadalmi szerepéről és az emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásáról (érvek és ellenérvek gyűjtése). 2. Saját médiahasználati szokások megfigyelése. Beszélgetés a tudatos műsorválasztás értelméről. 3. A mediális művészetek. Digitális eszközök.	**Az anyanyelvi és a vizuális kifejező, közlő képességek** (elemzés, értelmezés) fejlesztése, értékelés, kritika, vitakészség. Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. **A kooperatív képességek** fejlesztése az együttműködést, toleranciát igénylő feladatokkal. **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** kreativitás problémamegoldó képesség, **A digitális kompetencia** fejlesztése a digitális eszközök alkotó használatával.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 200. o. illusztrációi. Tanári kk. 132–133. o., szakmai kiegészítés. **Eszközök:** üveges diakeret, diavetítő, a diakeretbe helyezhető érdekes struktúrájú anyagok, CD-játszó vagy magnetofon a hanghatásokhoz.	**Egyéni diapozitívok készítése** (szendvicsdiák). A dia kivetítése különböző felületekre, majd a látvány megörökítése rajzolással vagy fotózással. **Számítógéppel manipulált kép készítése,** pl. az arcok vagy a tárgyak kicserélése.

36–37.	**Képátírás, parafrázis**	Műalkotások, újságképek átalakítása képötvözéssel és képátírás más egyéni módszerekkel. A fotó manipulációjának kreatív lehetőségei, pl. módosítás kollázzsal, átrajzolással.	**Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:** kreativitás problémamegoldó képesség, manuális készség.	**Szemléltetés:** A képzelet világa tk. 202–203. o. Tanári kk. 134–143. o. **Eszközök:** az adott témához és ötlethez tetszőlegesen választott technika.	**Képátírások:** – A kép szereplőinek behelyettesítése tárgyakkal. – Két ismert festmény stílusjegyeinek felcserélése a kompozíció megtartásával.